

Landstingsstyrelsen
Landstingsdirektörer
Ekonomidirektörer Lt

Diskonteringsräntan i pensionskuldsberäkningen samt rekommenderad PO för år 2014

Det varaktigt mycket låga ränteläget i den svenska ekonomin innebär att den rekommenderade diskonteringsräntan i pensionsskuldsberäkningen enligt RIPS07 sänks med 0,75 procentenheter från den 1 januari 2014. Effekten av sänkningen ska beaktas i redovisningen 2013.

Personalomkostnadspålägget höjs preliminärt med 1,1 procentenheter för 2014.

Diskonteringsräntan sänks

Styrelsen i Sveriges Kommuner och Landsting rekommenderade år 2007 sina medlemmar att beräkna den kommunala pensionsskulden enligt regelverket ”riktlinjer för beräkning av pensionsskuld” RIPS07. Enligt RIPS07 definieras pensionsskulden som nuvärdet av framtida utfästa pensionsutbetalningar. Eftersom utbetalningar sker långt fram i tiden ska skulden nuvärdesberäknas. En nuvärdesberäknad skuld blir högre ju lägre räntan är och vice versa.¹ En ändring av diskonteringsräntan har stor betydelse för pensionsskuldens storlek. Sedan Rips-regelverket infördes har räntan sänkts en gång tidigare, från och med år 2012. Räntan sänktes då med 0,75 procentenheter enligt beslut i september 2011.

Avgörande för diskonteringsräntan i pensionsskuldsberäkningen är åtagandets värdesäkring. Den största delen av pensionsåtagandet är värdesäkrat med prisbasbelopp och ska därmed diskonteras med real ränta.

Diskonteringsräntor enligt RIPS från 2012 (före beslut april 2013)

- icke värdesäkrat med nominell ränta: 3,75 procent
- värdesäkrat med prisbasbelopp: real ränta 1,75 procent
- värdesäkrat med inkomstbasbelopp: ränta noll procent

¹ Om man exempelvis ska betala ut 100 kronor om ett år, så räcker det att sätta av 95 kronor om räntan är 5 procent medan om räntan är 2 procent behöver man sätta av 98 kr, ju lägre ränta desto högre skuld.

Styrelsen har delegerat till en tjänstemannagrupp på förbundet den s.k. Ripskommittén att följa ränteutvecklingen och svara för eventuella framtida revideringar av räntan med utgångspunkt i den modell som styrelsen slagit fast. Beslutformen för eventuella ränteförändringar är VD-beslut.

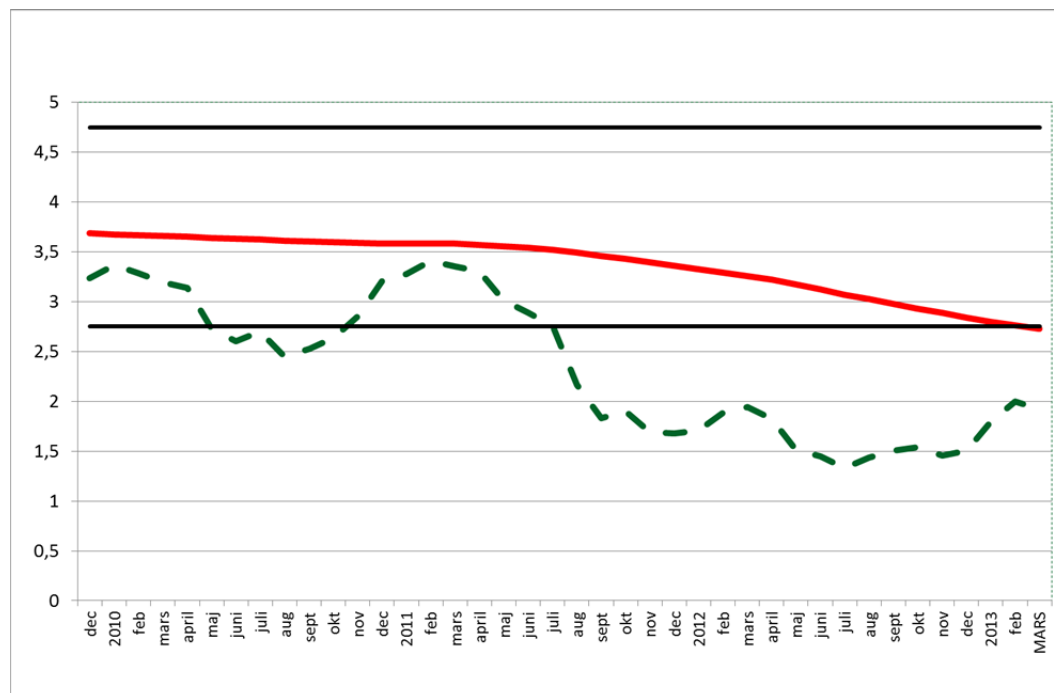
Modellen innebär att räntan är kopplad till marknadsräntan via en indikator. Indikatorn är ett 5 års genomsnitt av den tioåriga statsobligationsräntan. När indikatorn håller sig inom ett toleransintervall på ± 1 procentenhet kring den nominella räntan, dvs. i dagsläget mellan 2,75 och 4,75 procent, ska räntan vara oförändrad (se diagram 1).² Först när indikatorn går utanför det aktuella intervallet kan det bli aktuellt att ändra diskonteringsräntan. Femårsintervallet är satt för att indikatorn ska vara trögrörlig så att räntan inte ändras för ofta.

Indikatorn utanför toleransintervallet i mars

Allt sedan den akuta finanskrisen 2007 har det varit stökigt på de finansiella marknaderna. Skuldkrisen i Europa och den svaga efterfrågan i världsekonomin har lett till att den långa marknadsräntan varit mycket låg under en lång period. En viss uppgång av räntan skedde mot slutet av förra året, men under de senaste månaderna har räntan återigen försvagats. Den tioåriga statsobligationsräntan uppgick den 16 april till 1,69 procent.

Situation har lett till att indikatorn i mars (heldragna linjen i diagram 1) bröt nedre gränsen i intervallet. Det innebär att diskonteringsräntan ska ses över. En för lågt beräknad pensionsskuld innebär att kommunens/landstingets framtida ekonomiska belastning underskattas.

Diagram 1. Ränteindikatorn i RIPS07 gällande mars 2013
Procent

Anm.: Den röda linjen visar indikatorn som i mars månad bröt igenom intervallet, vilket ligger mellan de svarta linjerna. Den gröna streckade linjen visar räntan för den tioåriga statsobligationen.

² För de pensionsförmåner som är värdesäkrade med prisbasbeloppet görs ett inflationsavdrag på 2 procent från den nominella räntan för att komma till en real diskonteringsränta.

Enligt de bedömningar som görs av såväl marknaden som regeringen blir det en relativt lång period med låg ränta på grund av den svaga världsekonomin i kombination med stor statlig skuldsättning och budgetunderskott i Europa och USA. SKL:s tjänstemän delar bedömningen och finner det nödvändigt att sänka diskonteringsräntan i pensionskuldsberäkningen. Att vi får behålla dagens extremt låga ränta på några års sikt är emellertid svårt att tro, vi har därför kalkylerat med en viss ränteuppgång. Även efter räntesänkningen med det sänkta intervallet ligger indikatorn i undre halvan av toleransintervallet.

Diskonteringsräntan sänks med 0,75 procentenheter från år 2014. Det innebär att det nya toleransintervallet för indikatorn blir 2–4 procent. En sänkt diskonteringsränta betyder att pensionsskulden ökar.

Nya diskonteringsräntor enligt RIPS från 2014

- icke värdesäkrat med nominell ränta: 3,0 procent
- värdesäkrat med prisbasbelopp: real ränta 1,0 procent
- värdesäkrat med inkomstbasbelopp: ränta noll procent

Effekter för kommuner och landsting

Den sänkta diskonteringsräntan innebär att pensionsskulden sammantaget uppskattas öka med ca 40 miljarder kronor i kommuner och landsting sammantaget, vilket motsvarar en ökning med ca 8–10 procent.

I den blandade modellen enligt kommunala redovisningslagen redovisas enbart skuld som uppkommit fr.o.m. 1998 på balansräkningen. Den gamla pensionskulden redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Förändringen av ansvarsförbindelsen kommer således inte att påverka balansräkningen eller resultatet i kommuner och landsting som redovisar enligt den blandade modellen. Förändringen av skuld som uppkommit fr.o.m. 1998 kommer däremot att påverka såväl balansräkningen som det ekonomiska resultatet i samtliga kommuner och landsting.

Tabell 1. Grovt uppskattade effekter på grund av sänkt diskonteringsränta med 0,75 procent
Miljarder kronor

	Kommun		Landsting	
	Avsättning på balansräkningen	Ansvarsförbindelse	Avsättning på balansräkningen	Ansvarsförbindelse
Diskonteringsränta –0,75 %	3	17	8	12
Pensionsskuld 2012 (inkl. löneskatt och blandad modell)	26	216	63	148
Procentuell förändring av skulden	10	8	13	8

Det blir lite olika effekt på skulden på balansräkningen respektive ansvarsförbindelsen (gamla skulden) eftersom skuldåtagandet kan ha olika diskonteringsränta och olika längd. Effekten är därför procentuellt lägre på ansvarsförbindelsen. Men räknat i miljarder är den sammantagna effekten naturligtvis betydligt större på ansvarsförbindelsen eftersom den skulden är så mycket större.

Uppskattningsvis rör det sig om en ökning av skulden på ansvarsförbindelsen av ca 17 miljarder kronor i kommunerna, medan avsättningen på balansräkningen ökar med ca 3 miljarder. I landstingen uppskattas effekten på ansvarsförbindelsen till ca 12 miljarder. Effekten blir förhållandevis större på avsättningen, 8 miljarder, eftersom avsättningen på balansräkningen är större i landstingen än i kommunerna. Landstingen har fler högavlönade grupper som tjänar in förmånsbestämd pension. Eftersom det är den skuldförändring som ligger på balansräkningen som påverkar kostnaden, blir kostnadspåverkan betydligt större för landstingen.

Konsekvenser för balanskravet och i redovisningen

På samma sätt som vid den föregående räntejusteringen gör SKL bedömningen att den kostnadsmässiga engångseffekten bör vara möjlig att tolka som ett synnerligt skäl som kan exkluderas i en balanskravsavstämning. Förklaringen är att, skuldökningen på grund av räntesänkningen återspeglar ett mycket långsiktigt åtagande (ca 40–50 år). Balanskravets regelverk har ett 1–3-årsperspektiv vilket gör att det inte behöver uppfattas som rimligt att täcka upp denna engångseffekt under så kort tid. Att skuldsidan i balansräkningen och i ansvarsförbindelsen ökar innebär dock att den långsiktiga finansiella styrkan försvagas, något som bör påverka den långsiktiga finansiella strategin för en kommun/landsting.

Redovisningsmässigt gör vi bedömningen att engångseffekten kan klassificeras som en jämförelsestörande post i resultaträkningen. Då förändringen av Ripsräntan har blivit känd under våren 2013 ska denna effekt beaktas i bokslutet för år 2013. Rådet för kommunal redovisning har i sin rekommendation nr 17, Värdering av och upplysningar om pensionsförpliktelser, angivit att värderingen ska göras med tillämpning av beräkningsmodellen RIPS07. När diskonteringsräntan sänktes år 2011 yttrade Rådet för kommunal redovisning att effekterna av den förändrade diskonteringsräntan skulle beaktas i bokslutet för innevarande år såväl i ansvarsförbindelse, balansräkning som resultaträkning. Den resultateffekt som då uppkom p g a förändringen i balansräkningen skulle följaktligen redovisas i resultaträkningen som en finansiell post. Rådet yttrade även att posten skulle klassificeras som en jämförelsestörande post enligt rekommendation nr 3.1. Dessa yttranden måste även anses gälla årets förändring av diskonteringsräntan.

Högre rekommenderat PO för 2014

Det rekommenderade PO för år 2014 uppgår *preliminärt* till 44,13 procent. Det är en höjning med 1,1 procentenhet jämfört med år 2013.

I landstingens rekommenderade PO ingår de statliga arbetsgivaravgifterna, avtalsförsäkringarna samt kostnader för avtalspensioner. I vårpropositionen aviserades inga förändringar i de statliga arbetsgivaravgifterna. Vi har heller ingen information om någon förändring i premierna för avtalsförsäkringarna. Däremot blir det höjningar av landstingens rekommenderade PO på grund av ökade kostnader för avtalspensioner.

Avtalspensionerna består av dels den avgiftsbestämda delen och dels den förmånsbestämda pensionen. Det är ingen förändring i den avgiftsbestämda pensionen. Visserligen pågår förhandlingar om ett nytt helt avgiftbestämt pensionsavtal, men det finns ingen ekonomisk påverkan i dagsläget. Däremot så ser vi att kostnaden för den förmånsbestämda pensionen ökar. Det har funnits en tendens att intjänandet blir högre, en förklaring är att andelen av lönesumman över det s.k. taket (inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp) har ökat i landstingen. Det är inkomsten över tak som ger rätt till den förmånsbestämda pensionen. Den andra viktiga faktorn är sänkningen av diskonteringsräntan. Ju lägre diskonteringsränta desto större klumpsumma behöver sättas av till att börja med för att i slutändan kunna garantera en viss pension. Det är egentligen helt analogt med att pensionsskulden ökar då diskonteringsräntan sänks. Det rekommenderade pensionspålägget är 12,5 procent år 2014. Det är en höjning med 1,1 procentenhet.

Frågor om detta cirkulär kan ställas till Siv Stjernborg tfn 08-452 77 51, Kajsa Jansson tfn 08-452 78 62 och Anders Nilsson tfn 08-452 76 42.

SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING
Avdelningen för ekonomi och styrning
Sektionen för ekonomisk analys

Annika Wallenskog

Siv Stjernborg

Bilaga

Arbetsgivaravgifter för landsting år 2013 och prel. för år 2014